

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 13.2.2012
COM(2012) 46 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Izvajanje tematske strategije za varstvo tal in dejavnosti, ki potekajo v zvezi s tem

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Izvajanje tematske strategije za varstvo tal in dejavnosti, ki potekajo v zvezi s tem

1. UVOD

V tem poročilu je predstavljen pregled izvajanja tematske strategije za varstvo tal¹ od njenega sprejetja septembra 2006. Cilj strategije je s preprečevanjem nadaljnje degradacije, ohranjanjem funkcije tal in sanacijo degradiranih tal zagotoviti varstvo tal in hkrati njihovo trajnostno rabo. V tem poročilu so predstavljeni tudi trenutni trendi v zvezi z degradacijo tal v Evropi in na svetovni ravni ter prihodnji izzivi pri zagotavljanju varstva.

2. ŠTIRJE STEBRI STRATEGIJE – POSODOBITEV

2.1. Ozaveščanje

Funkcije tal za razliko od zraka in vode kljub svoji temeljni vlogi za ekosistem in gospodarstvo jemljemo za samoumevne, pri čemer se nam zdi, da jih je veliko. Degradacije tal običajno ne zaznamo, saj gre za počasen proces, pri katerem so takojšnje znatne posledice redke. Zato je ozaveščanje o tleh velik izziv. Nedavno je bilo v ta namen posnetih več dokumentarnih in drugih filmov².

Komisija je organizirala več javnih prireditev o varstvu tal, vključno s pomembnimi konferencami o tleh, podnebnih spremembah in biotski raznovrstnosti, prispevki na srečanjih v zvezi s Konvencijo o biološki raznovrstnosti ter več razpravami med zelenim tednom. Poleg tega so bili objavljeni prospekti in brošure v več jezikih EU³. Komisija je objavila tudi več atlasov tal, vključno z *Evropskim atlasom tal* in *Evropskim atlasom biotske raznovrstnosti tal*. Ustanovila je tudi delovno skupino za ozaveščanje in izobraževanje v okviru mreže Evropskega urada za tla⁴.

Strategija je pomembno prispevala k razvoju različnih instrumentov in mrež za ozaveščanje o tleh v državah članicah, vključno z Evropsko mrežo za ozaveščanje o tleh.

2.2. Raziskave

Od sprejetja strategije je bilo v okviru sedmega okvirnega programa za raziskave financiranih približno 25 raziskovalnih projektov⁵, katerih cilj je bil zlasti obravnavati vprašanja tal in prispevati k dopolnitvi zbirke znanja za ukrepanje. V okviru projekta RAMSOIL je bilo na primer opredeljenih več metodologij ocenjevanja tveganja za procese degradacije tal, pri

¹ COM(2006) 231.

² Na primer *Dirt* (ZDA), *Humus* (Avstrija), *Solutions locales pour un désastre global* (Francija) ter *Il suolo minacciato* (Italija).

³ Več informacij je na voljo na http://ec.europa.eu/environment/soil/index_en.htm.

⁴ http://eusoils.jrc.ec.europa.eu/esbn/Esbn_overview.html.

⁵ http://cordis.europa.eu/fp7/projects_en.html.

čemer je bila prikazana primerljivost različnih metodologij; v okviru projekta ENVASSO so bile predlagane minimalne zahteve za postopno uskladitev dejavnosti spremljanja tal in kazalnikov tal, pomembnih za politiko; v okviru projekta SOILSERVICE so bili oblikovani dolgoročni scenariji spremembe rabe zemljišč, pri čemer je bilo ugotovljeno, da intenzivna kmetijska proizvodnja, pri kateri biotska raznovrstnost tal in funkcije tal niso ustrezno upoštevane, po letu 2050 verjetno ne bo gospodarsko učinkovita, če ne bodo sprejeti sanacijski ukrepi.

Zanimivi rezultati se pričakujejo pri projektu LUCAS, tj. raziskavi o pokrovnosti tal, rabi zemljišč in kmetijsko-okoljskih kazalnikih⁶. V raziskave v letu 2009 in 2012 je bil vključen poseben modul tal za zagotovitev statističnih podatkov in kazalnikov za Evropski center za podatke o tleh (ESDAC)⁷, ki ga vodi Skupno raziskovalno središče (JRC) Komisije. To bi lahko bilo izhodišče za usklajeno spremljanje parametrov tal na evropski ravni za različne statistične in raziskovalne namene ter namene politik.

Pri projektu BIOSOIL, ki se je začel izvajati v okviru uredbe Forest Focus⁸, je na podlagi poročil ugotovljeno, da se je vsebnost organskega ogljika v nekaterih evropskih gozdnih tleh povečala.

2.3. Vključevanje

Pri doseganju cilja trajnostne rabe tal imajo ključno vlogo različne politike Unije. Komisija od sprejetja strategije izvaja dejavnosti na področju vključevanja tal, zlasti na naslednjih področjih:

- **Skupna kmetijska politika (SKP).** Vidiki varstva tal so od uvedbe navzkrižne skladnosti leta 2003 sestavni del dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev. Posebna pozornost je namenjena omejevanju erozije, ohranjanju in povečevanju količine organskih snovi ter preprečevanju zbitosti tal. Komisija je na podlagi pridobljenih izkušenj oktobra 2011 predlagala dodatno pojasnitev in določitev standardov v zvezi s tlemi v okviru splošne reforme SKP do leta 2020⁹. Predlagala je nove dobre kmetijske in okoljske pogoje za varstvo organskih snovi, vključno s prepovedjo sežiganja ornih strnišč ter oranja mokrišč in z ogljikom bogatih zemljišč. Države članice imajo pri določanju nacionalnih obveznosti v zvezi z dobrimi kmetijskimi in okoljskimi pogoji za kmete široko diskrecijsko pravico, vendar morajo pri tem upoštevati okvir EU¹⁰. Navzkrižna skladnost zagotavlja minimalne pogoje varstva tal in zaradi svojih značilnosti ne more obravnavati vseh procesov degradacije tal. Razvoj podeželja¹¹ predvideva kmetijsko-okoljske programe, ki lahko podpirajo dejavnosti varstva tal (porabljenega 8,8 % proračuna v obdobju 2007–2008¹²). Pričakuje se, da bodo ukrepi za kakovost tal v obdobju 2007–2013 zajemali 21,4 % kmetijske površine v uporabi v primerjavi s 30,7 % kmetijske površine, namenjene preprečevanju marginalizacije, in 33,0 % kmetijske površine za zaščito biotske

⁶ Sklep (ES) št. 1578/2007.

⁷ <http://esdac.jrc.ec.europa.eu/>.

⁸ Uredba (ES) št. 2152/2003.

⁹ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/soil/study1_en.htm.

¹¹ Uredba (ES) št. 1698/2005.

¹² Informacijski sistem za razvoj podeželja – Spremljanje informacij v podatkovni zbirki kazalnikov.

raznovernosti¹³. Zato se lahko poveča uporaba ukrepov za izboljšanje kakovosti tal in povečanje zajete površine. Poleg tega nov predlog za razvoj podeželja vključuje cilje trajnostnega upravljanja naravnih virov ter blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja nanje, tudi prek boljšega upravljanja tal ter spodbujanja skladiščenja ogljika v kmetijstvu in gozdarstvu. Z bolj okolju prijaznim prvim stebrom SKP, ki ga predlaga Komisija, bi se stanje, zlasti kar zadeva erozijo in organske snovi v tleh, dodatno izboljšalo.

- **Industrijski obrati.** Nedavno sprejeta direktiva o industrijskih emisijah¹⁴ vsebuje določbe o zagotavljanju, da delovanje obrata ne povzroča poslabšanja kakovosti tal (ali podtalnice). Te določbe vzpostavljajo neko vrsto politike „nične tolerance“ za novo onesnaževanje in podpirajo načelo „onesnaževalec plača“. Vendar se direktiva o industrijskih emisijah, ki v vsakem primeru zajema le dejavne obrate, ne uporablja za veliko dejavnosti, ki bi lahko bile vir onesnaževanja. Evropski register izpustov in prenosov onesnaževal (Evropski RIPO)¹⁵ je orodje za spremljanje industrijskih onesnaževal, ki bi lahko bilo pomembno. Vendar je leta 2009 o izpustih onesnaževal v tla poročalo le 144 obratov, medtem ko je o izpustih v vodo poročalo skoraj 3 000 obratov, o izpustih v zrak pa več kot 11 000 obratov.
- **Kohezijska politika.** Čeprav ni posebne pravne podlage EU za varstvo tal, je bilo v okviru kohezijske politike v obdobju 2007–2013 od skupaj približno 49,6 milijarde EUR naložb EU, načrtovanih v okviru okoljske teme, približno 3,1 milijarde EUR namenjene sanaciji industrijskih obratov in onesnaženih zemljišč¹⁶. Največ sredstev so dodelile Madžarska, Češka republika in Nemčija (475 milijonov EUR, 371 milijonov EUR in 332 milijonov EUR). Države članice so do konca leta 2010 za posebne projekte dodelile približno 28 % sredstev. Tako so za obravnavanje industrijske zapuščine EU v upravičenih regijah na voljo znatna sredstva (glej sliko 1). Komisija je predlagala, naj Kohezijski sklad in Evropski sklad za regionalni razvoj v naslednjem programskem obdobju 2014–2020 še naprej podpirata sanacijo opuščanih industrijskih zemljišč¹⁷. Poleg tega makroregionalne strategije EU vključujejo nekatere posebne ukrepe za varstvo tal (zlasti v zvezi s trdnimi odpadki).
- **Državne pomoči za sanacijo onesnaženih tal.** Države članice lahko v skladu s smernicami o pomoči za varstvo okolja¹⁸ odobrijo državno pomoč za sanacijo tal. Vendar je takšno pomoč mogoče odobriti le, če se v celoti spoštuje načelo „onesnaževalec plača“, kar pomeni, da onesnaževalec, odgovoren za onesnaževanje, ni znan ali pa nanj ni mogoče prenesti stroškov. Komisija je v obdobju 2005–2010 več programov ali posameznih ukrepov, namenjenih sanaciji onesnaženih območij v Avstriji, Belgiji, Češki republiki, Estoniji, Nemčiji, na Nizozemskem, Slovaškem in v Združenem kraljestvu, ocenila za združljive s Pogodbo. Preverila je, ali je bilo načelo „onesnaževalec plača“ pravilno uporabljeno, zlasti z zagotovitvijo, da so bile

¹³ COM(2011) 450.

¹⁴ Direktiva 2010/75/EU.

¹⁵ <http://prtr.ec.europa.eu/>.

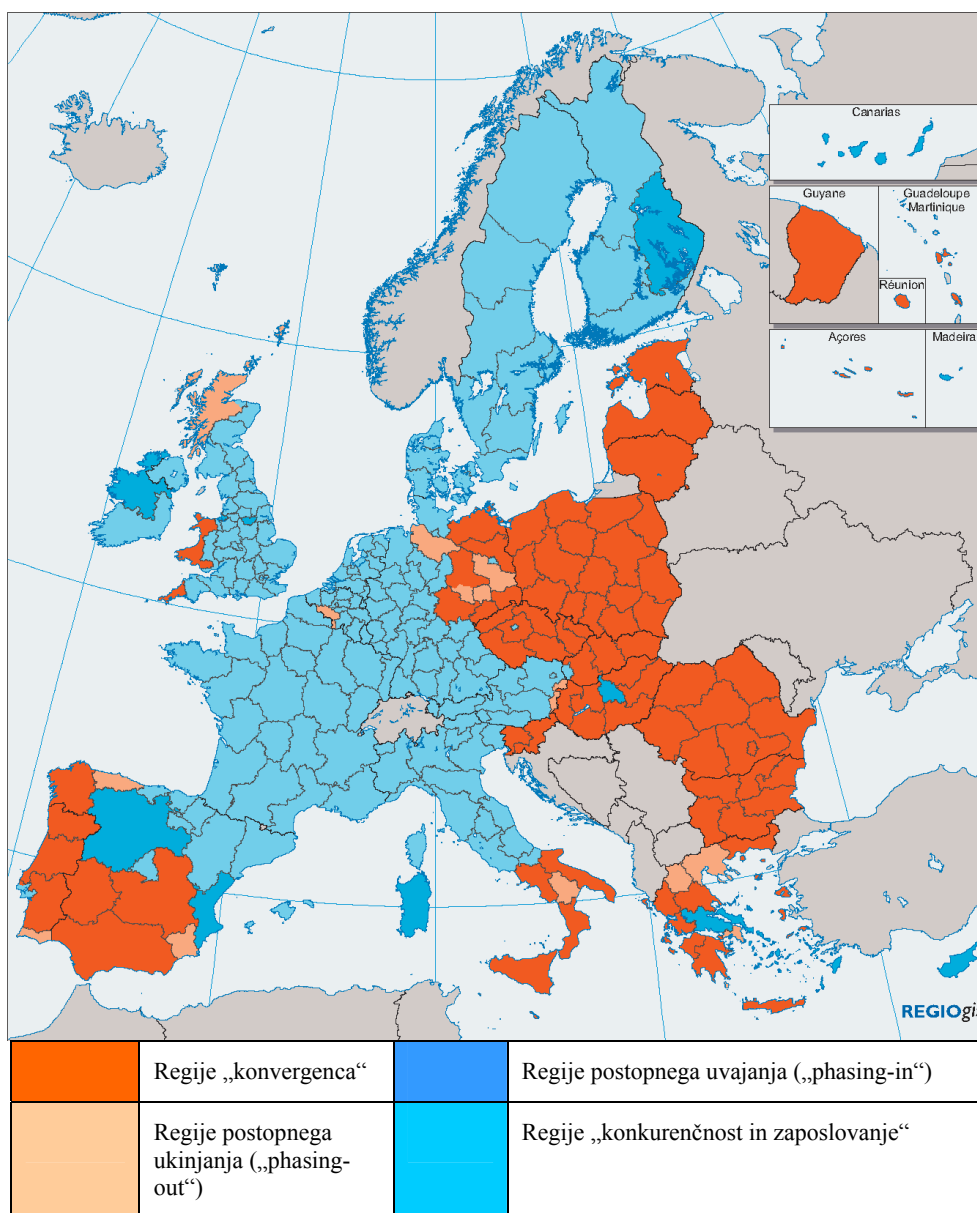
¹⁶ SEC(2010)360.

¹⁷ COM(2011) 612 in COM(2011) 614.

¹⁸ UL C 82, 1.4.2008, str. 1–33.

okoljske obveznosti ustrezno prenesene. Skupaj je bilo tako odobrenih več kot 8 milijard EUR pomoči¹⁹.

*Slika 1: Upravičena območja v okviru strukturnih skladov (2007–2013)*²⁰

2.4. Zakonodaja

Zaradi potrebe po obravnavanju proizvodne sposobnosti tal ter tveganj za zdravje ljudi in okolje, zagotavljanju možnosti za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter poslovnih priložnosti za sanacijo tal je Komisija leta 2006 predlagala direktivo o okviru za varstvo tal²¹, ki obravnava tudi čezmejne posledice degradacije tal. Evropski parlament je

¹⁹ Pomoč nad pragom *de minimis* (zdaj znaša 200 000 EUR v treh letih) iz Uredbe (ES) št. 1998/2006.

²⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/index_sl.htm.

²¹ COM(2006) 232.

predlog z dvotretjinsko večino sprejel v prvi obravnavi novembra 2007. Marca 2010 je na Svetu za okolje manjšina držav članic na podlagi subsidiarnosti, čezmernih stroškov in upravne obremenitve blokirala nadaljnji napredek. Svet od takrat ni dosegel nobenega napredka. Predlog je še naprej v obravnavi v Svetu.

3. DEGRADACIJA TAL SE NADALJUJE ...

Degradacija zemljišč v različnih oblikah je pomembna in dolgotrajna težava. V veliko delih sveta je stanje podobno ali slabše kot v Evropi. Ta težava je povezana tudi z globalnim razvojem, saj se degradacija tal, revščina in migracija medsebojno krepijo, kar pa pogosto skoraj ni upoštevano, ker opazovani učinki niso takojšnji.

3.1. ... globalno ...

Dezertifikacija, degradacija zemljišč in suša vplivajo na več kot 1,5 milijarde ljudi v več kot 110 državah, pri čemer 90 % teh ljudi živi na območjih z nizkimi prihodki. Po navedbah UNEP²² je zaradi degradacije zemljišč, predvsem zaradi erozije tal, vsako leto izgubljenih do 50 000 km². Na svetu se vsako leto izgubi 24 milijard ton živice. V zadnjih dveh desetletjih je bilo izgubljene toliko živice, da bi z njo lahko prekrili vsa obdelovalna zemljišča v Združenih državah. Zaradi dezertifikacije znaša izguba zaradi manjše produktivnosti na svetovni ravni več kot 40 milijard EUR²³.

Degradacija tal, ki jo povzročajo človekove dejavnosti, prispeva k podnebnim spremembam. Degradacija tal je med letoma 1850 in 1998 povzročila 20 % emisij ogljika v ozračje²⁴. Že samo izsuševanje in preoblikovanje šotišč na svetovni ravni povzroči do 0,8 milijarde ton emisij ogljika na leto, pri čemer bi večino teh emisij lahko preprečili z obnovitvijo²⁵.

Zapuščina onesnaženih območij je skupna vsem starim industrijskim središčem, vendar vpliva tudi na države v razvoju in države z gospodarstvi v tranziciji. V nedavnem poročilu je v Indiji po ocenah 36 000 onesnaženih območij (predvsem odlagališča odpadkov)²⁶; strokovnjaki menijo, da je na Kitajskem med 300 000 in 600 000 onesnaženih območij²⁷.

3.2. ... in v EU

V poročilu Evropske agencije za okolje o stanju okolja iz leta 2010 je ugotovljeno, da se degradacija tal povečuje²⁸, kot kažejo naslednji primeri:

- Zaradi **pozidave tal** (trajno pokrivanje tal z neprepustnim materialom) in s tem povezanega izkoriščanja zemljišč se izgubljajo pomembne funkcije tal (kot so

²² http://www.unep.org/geo/GEO4/report/GEO-4_Report_Full_en.pdf.

²³ <http://www.nyo.unep.org/action/15f.htm>.

²⁴ Lal, R., *Soil Carbon Sequestration Impacts on Global Climate Change and Food Security* (Učinki skladiščenja ogljika v tleh na podnebne spremembe in prehransko varnost), Science, zv. 304, str. 1623–1627, 2004.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/report_conf.pdf.

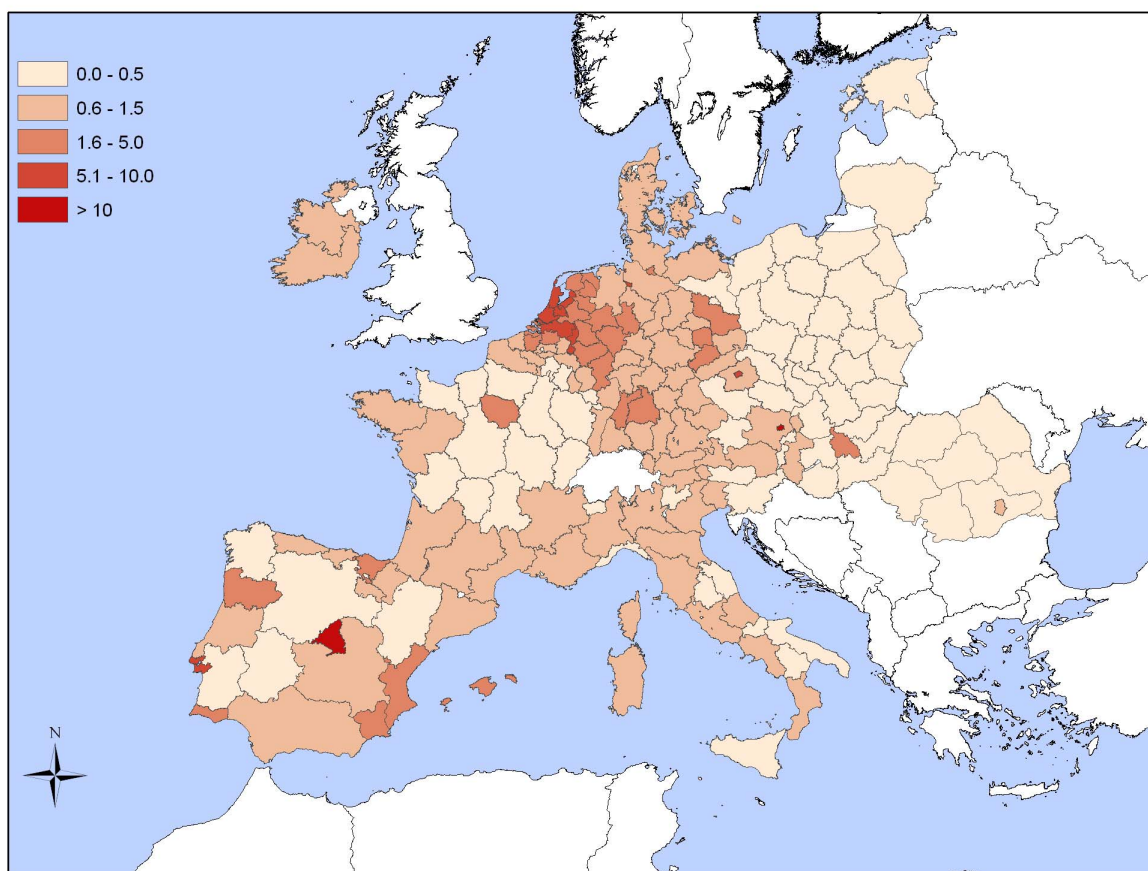
²⁶ *Remediation of contaminated sites. Sharing experiences and international practice feasible for India* (Sanacija onesnaženih območij. Izmenjava izkušenj in mednarodna praksa, primerna za Indijo), APSF, 2011 (<http://apsfenvironment.in/>).

²⁷ http://www.chinadaily.com.cn/2011-03/10/content_12146168_2.htm.

²⁸ <http://www.eea.europa.eu/soer>.

čiščenje in skladiščenje vode ter proizvodnja hrane). Med letoma 1990 in 2000 je bilo v EU dnevno izgubljenih najmanj 275 hektarjev tal, kar je 1 000 km² na leto. Med letoma 2000 in 2006 se je povprečna izguba v EU povečala za 3 %, na Irskem in Cipru za 14 %, v Španiji pa za 15 %²⁹. V obdobju 1990–2006 je 19 držav članic izgubilo potencialno zmogljivost za kmetijsko proizvodnjo, enakovredno 6,1 milijona ton pšenice, pri čemer so bile regionalne razlike velike (glej sliko 2). To ni nepomembna številka glede na to, da se je povečevanje kmetijske produktivnosti že začelo ustavljati, in glede na dejstvo, da bi bilo treba za nadomestitev izgube enega hektarja rodovitnih zemljišč v Evropi v drugem delu sveta začeti uporabljati do desetkrat večjo površino³⁰.

Slika 2: Potencialna izguba pridelka pšenice (%) v 19 državah EU (1990–2006)

- Z nedavnim novim modelom **erozije tal** zaradi vode, ki ga je oblikovalo JRC, je prizadeta površina v EU-27 ocenjena na 1,3 milijona km² (glej sliko 3). Na skoraj 20 % te površine se izgubi več kot 10 t na hektar na leto. Erozijska ni resna težava le zaradi funkcij tal (stroški so samo v Združenem kraljestvu ocenjeni na

²⁹

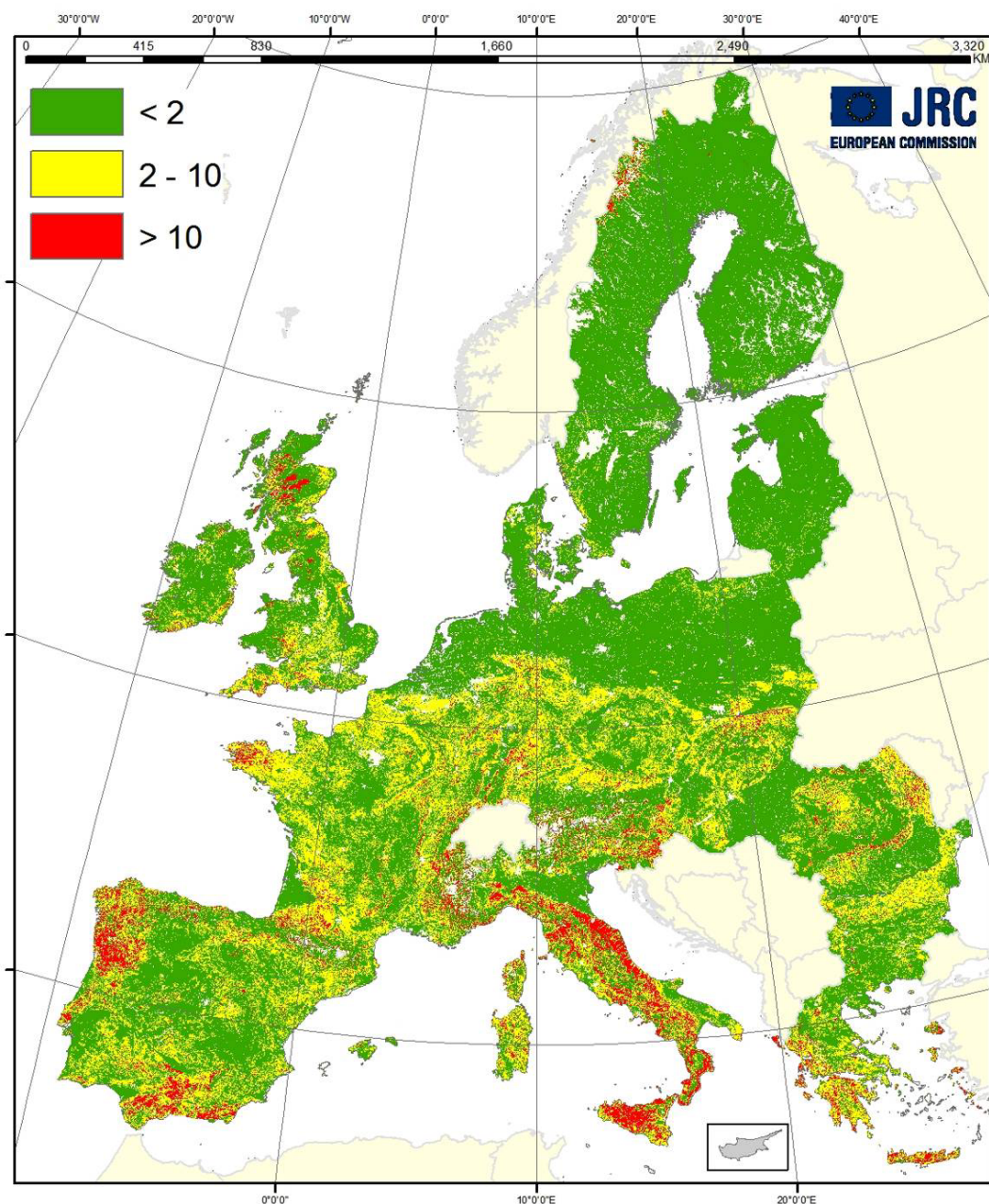
<http://ec.europa.eu/environment/soil/sealing.htm>.

³⁰

Gardi, C., Panagos, P., Bosco, C., in de Brogniez, D., *Soil Sealing, Land Take and Food Security: Impact assessment of land take in the production of the agricultural sector in Europe* (Pozidava tal, izkoriščanje zemljišč in prehranska varnost: Ocena učinka izkoriščanja zemljišč pri proizvodnji kmetijskega sektorja v Evropi), JRC, 2011 (v medsebojnem strokovnem pregledu).

53 milijonov EUR³¹ na leto), ampak vpliva tudi na kakovost sladke vode, ker se z njo hranila in pesticidi prenašajo v vodna telesa. Kmetijske izgube fosforja na primer presegajo 0,1 kg na hektar na leto v večini delov Evrope, na najbolj onesnaženih območjih pa presegajo 1,0 kg na hektar na leto³². Obravnavanje erozije bo tako ključno prispevalo k uresničevanju ciljev EU v zvezi z vodo. Erozijski tal je zlasti velika na območjih gozdnih požarov in je v evropskem informacijskem sistemu za gozdne požare (EFFIS) ocenjena na 500 000 hektarjev na leto³³.

Slika 3: Erozijski tal zaradi vode v EU (t/ha/l)

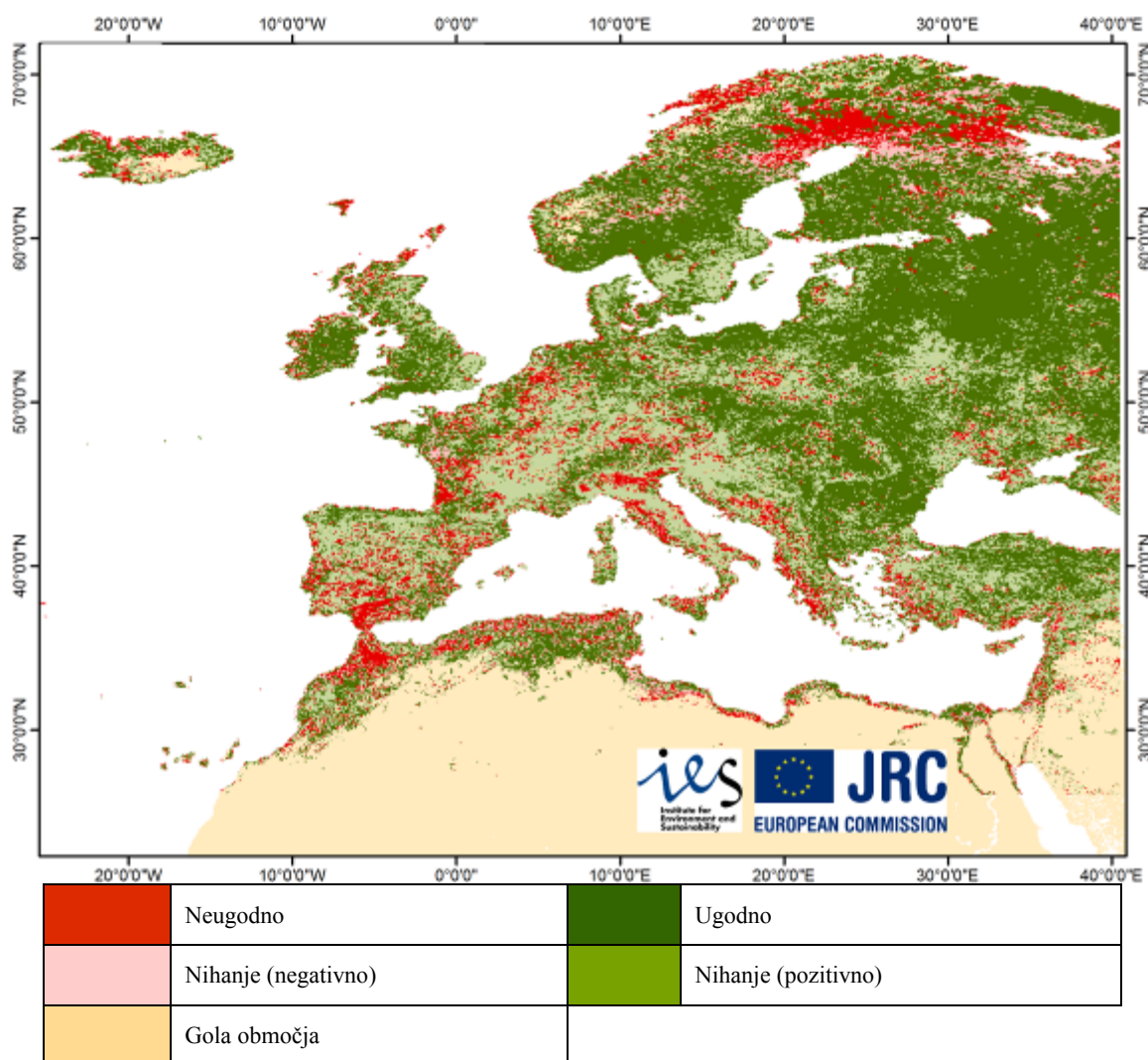
³¹ *Safeguarding our Soils. A Strategy for England* (Ohranjanje naših tal. Strategija za Anglijo), DEFRA, 2009, str. 11.

³² <http://www.eea.europa.eu/soer/europe/freshwater-quality>.

³³ <http://effis.jrc.ec.europa.eu>.

- **Dezertifikacija**, ki je skrajna oblika degradacije zemljišč, povzroča resno slabšanje vseh funkcij tal. Čeprav še vedno ni znanstveno utemeljene ocene na evropski ravni, je en dejavnik, ki prispeva k dezertifikaciji, neugoden razvoj proizvodne zmogljivosti. Na sliki 4, ki jo je pripravilo JRC za svetovni atlas dezertifikacije³⁴, so prikazana območja, na katerih se je proizvodna zmogljivost v zadnjih nekaj desetletjih stalno zmanjševala. Če bo to potrjeno tudi na podlagi drugih dejavnikov, bi to lahko kazalo na hitrejšo dezertifikacijo v Evropi.

Slika 4: Razvoj neto primarne produktivnosti (1982–2006)

- Medtem ko so tla na nekaterih predelih Evrope naravno slana, voda za namakanje – tudi če je zelo kakovostna – vsebuje minerale in soli, ki se postopoma nabirajo v tleh in povzročajo **zasoljevanje**. Stalno širjenje namakanja skupaj s povezanimi težavami pomanjkanja vode in vedno večje uporabe podtalnice mejne kakovosti pospešuje zasoljevanje in s tem vpliva na proizvodno sposobnost tal. Kljub temu niso na voljo sistematični podatki o smereh razvoja v Evropi.

³⁴

<http://wad.jrc.ec.europa.eu>. Atlas naj bi bil končan konec leta 2012.

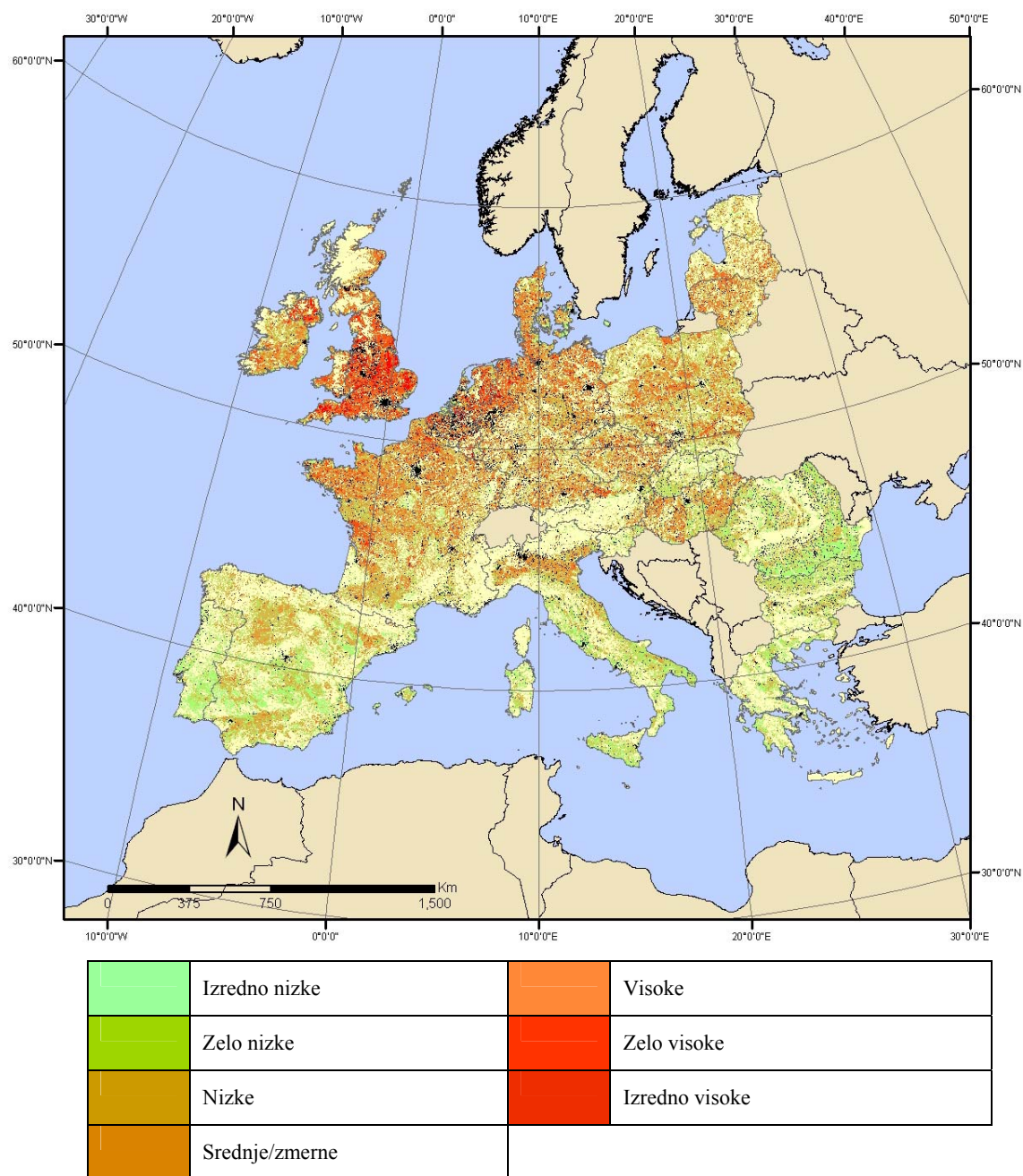
- Usedanje onesnaževal zraka, ki zakisljujejo (npr. amoniak, žveplov dioksid in dušikovi oksidi), prispeva k **zakisljevanju tal**, kar zmanjšuje pH tal in tako spreminja ekosistem tal, povzroča sproščanje težkih kovin in zmanjšuje donos pridelkov. Čeprav modeli izpustov v zrak napovedujejo znatno izboljšanje v obdobju 1990–2010, je vsaj četrtnina merjenih vzorcev v zadnji oceni ploskev za spremljanje gozdov pokazala, da so bile kritične mejne vrednosti snovi, ki zakisljujejo, znatno presežene. Stanje drugih vrst talnih odej ni znano, ker se zakisljevanje tal na evropski ravni za negozdna tla ne spremlja sistematično³⁵.
- **Biotska raznovrstnost tal** zagotavlja veliko pomembnih storitev, vključno s sproščanjem hranil v oblikah, ki jih lahko črpajo rastline in drugi organizmi, čiščenjem vode z odstranjevanjem onesnaževalcev in patogenov, prispevanjem k sestavi ozračja z vključenostjo v kroženje ogljika ter zagotavljanjem glavnega vira genskih in kemijskih virov (npr. antibiotikov). Karta na podlagi kazalnikov, ki jo je pripravilo JRC³⁶, (glej sliko 5) prikazuje predhodno oceno, kje je biotska raznovrstnost tal ogrožena. To vključuje območja visoke gostote prebivalstva in/ali intenzivne kmetijske dejavnosti (npr. žita in industrijski posevki, živinoreja, rastlinjaki, sadovnjaki, vinogradi in vrtnarstvo).
- **Zemeljski plazovi** so velika grožnja na gorskih in hribovitih območjih v Evropi (k čemur še dodatno prispeva opuščanje zemljišč) ter imajo pogosto resne posledice za prebivalstvo, nepremičnine in infrastrukturo. V nacionalnih zbirkah podatkov je trenutno evidentiranih več kot 630 000 zemeljskih plazov. Območja, na katerih obstaja nevarnost zemeljskih plazov, so prikazana na sliki 6.
- Celotno razsežnost lokalne **onesnaženosti tal** je težko količinsko opredeliti, saj velika večina držav članic nima celovitih popisov, čeprav je to zajeto v predlagani okvirni direktivi o tleh. Leta 2006 je Evropska agencija za okolje ocenila, da so v EU skupno 3 milijoni potencialno onesnaženih območij, od tega pa jih je 250 000 dejansko onesnaženih. Sanacija se izvaja, čeprav so razlike med državami članicami velike, kar je posledica obstoja ali neobstoja nacionalne zakonodaje. Ocenjeno je, da je imel leta 2004 sektor sanacije tal v EU-27 promet v višini 5,2 milijarde EUR, od česar je bilo 21,6 % porabljenega v Nemčiji, 20,5 % na Nizozemskem ter 5,9 % v Franciji in 5,9% v Združenem kraljestvu³⁷.

³⁵ <http://www.eea.europa.eu/soer/europe/soil>, str. 16.

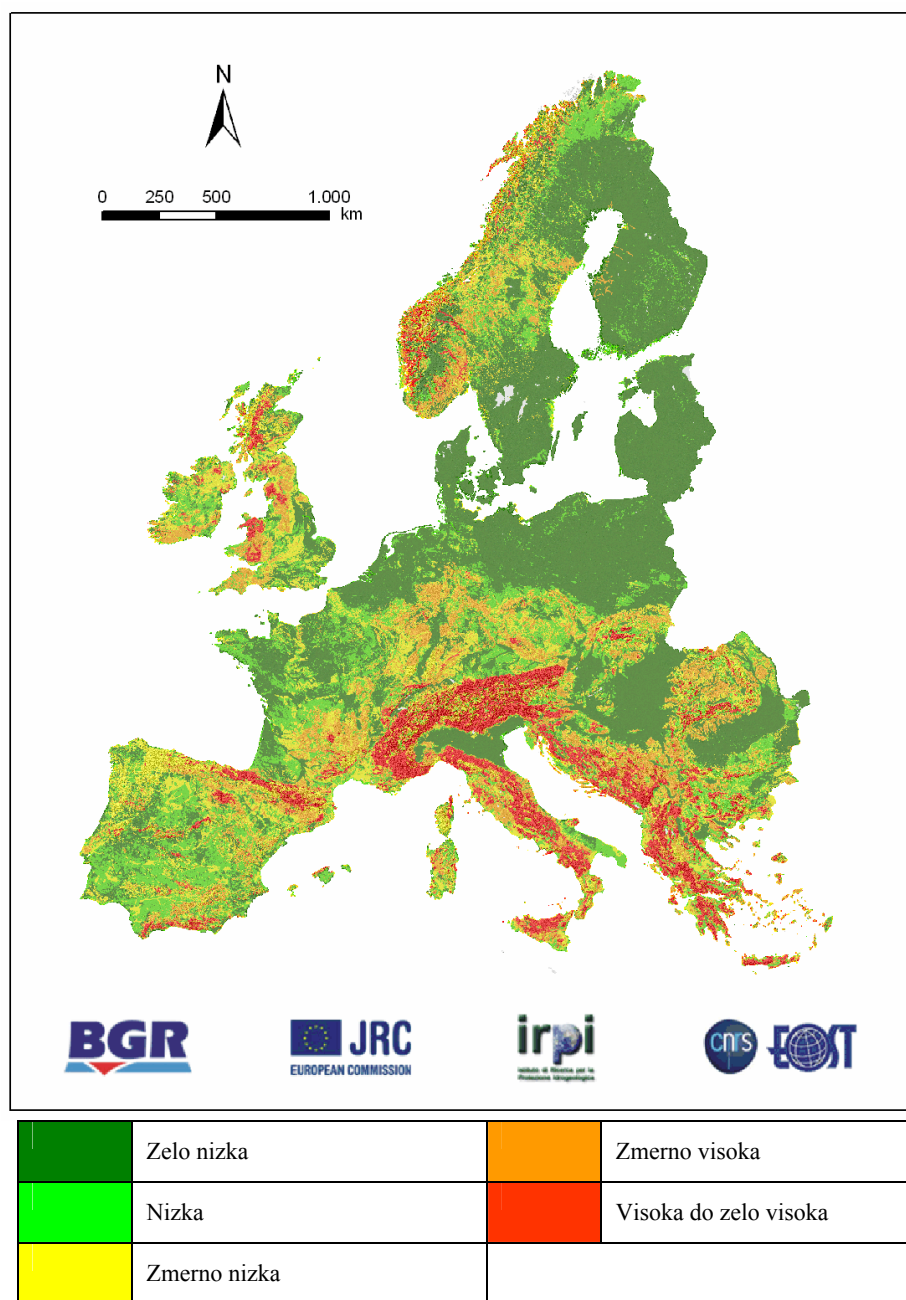
³⁶ http://eusoils.jrc.ec.europa.eu/library/maps/biodiversity_atlas/index.html, str. 62–63.

³⁷ http://ec.europa.eu/environment/enveco/eco_industry/pdf/ecoindustry2006.pdf (preglednica 3, str. 30).

Slika 5: Možne grožnje za biotsko raznovrstnost tal

Slika 6: Nevarnost zemeljskih plazov v EU in sosednjih državah (predhodna karta)³⁸

³⁸

Günther, A., Van Den Eeckhaut, M., Reichenbach, P., Hervás, J., Malet, J.P., Foster, C., Guzzetti, F., *New developments in harmonized landslide susceptibility mapping over Europe in the framework of the European Soil Thematic Strategy* (Nov razvoj na področju usklajenega kartiranja nevarnosti za zemeljske plazove v Evropi v okviru evropske tematske strategije o varnosti tal), postopek v okviru drugega svetovnega foruma o zemeljskih plazovih, Rim, 3.–7. oktober 2011 (v tisku).

4. SEDANJI IN PRIHODNJI IZZIVI

Degradacija tal se je v EU in na svetovni ravni v zadnjem desetletju povečala. To se bo verjetno nadaljevalo, če ne bo obravnavanih več dejavnikov:

- **Raba zemljišč.** Zaradi rasti svetovnega prebivalstva, vedno večje porabe mesa in mlečnih izdelkov v gospodarstvih v vzponu ter večje uporabe biomase za energijo in v druge industrijske namene se bosta na svetovni ravni povečali raba zemljišč in morebitna degradacija tal. Hkrati bodo vremenski pojavi, povezani s podnebnimi spremembami, širjenjem puščav in izkoriščanjem zemljišč za razvoj mest, te razmere še poslabšali. To je za Evropo pomembno, saj konkurenca za zemeljske in vodne vire ustvarja resna tveganja za geopolitična neravnovesja. Poleg tega se zaradi degradacije zemljišč zmanjšuje obseg večfunkcijskih zemljišč na svetovni ravni. EU bo zato v prihodnosti še bolj odvisna od omejenih zemeljskih virov, ki vključujejo nekatera od najrodovitnejših tal na svetu, in od njihove trajnostne rabe.
- **Ohranjanje organskih snovi v tleh.** Tla EU vsebujejo več kot 70 milijard ton organskega ogljika, kar ustreza skoraj 50-kratni količini naših emisij toplogrednih plinov na letni ravni. Vendar se lahko zaradi intenzivnega in neprekinjenega poljedelstva količina organskih snovi v tleh zmanjša. Leta 2009 je bilo na evropskih obdelovalnih zemljiščih povprečno sproščenega 0,45 tone CO₂ na hektar (pri čemer je bila večina teh emisij posledica spremembe rabe tal)³⁹. Zlasti sta zaskrbljujoča preoblikovanje šotišč in njihova uporaba. Čeprav je na primer le 8 % kmetijskih zemljišč v Nemčiji na šotiščih, ta povzročajo približno 30 % vseh emisij toplogrednih plinov celotnega kmetijskega sektorja v Nemčiji⁴⁰. Vendar se lahko količina organskih snovi v tleh z ustreznimi praksami upravljanja ohrani in celo poveča. Poleg šotišč je treba posebno pozornost nameniti ohranjanju trajnih pašnikov in upravljanju gozdnih tal, saj se lahko ogljik v njih ohrani tudi do 400–1 000 let⁴¹. Ohranjanje zalog ogljika je torej bistveno za izpolnjevanje sedanjih in prihodnjih zavez EU glede zmanjšanja emisij.
- **Učinkovitejša uporaba virov.** Kmetijstvo je zelo odvisno od rodovitnosti tal in razpoložljivosti hranil v njih. V zadnjih treh letih je bilo na primer v kmetijstvu uporabljenih 20–30 milijonov ton fosforja na leto, ki večinoma ni bil iz EU. Fosfatna gnojila, ki se uporabljajo v EU, vsebujejo nečistoče kadmija, ki se nabirajo v tleh. Po drugi strani so vsako leto proizvedene velike količine gnoja, bioloških odpadkov in blata iz čistilnih naprav, ki so včasih odstranjeni, čeprav vsebujejo hranila in organske snovi. Za reševanje vprašanja varnosti oskrbe, izboljšanje stanja tal in omejevanje onesnaževanja s kadmijem je treba zagotoviti ustrezno zbiranje, obdelavo ter uporabo teh odpadkov in ostankov.

³⁹ <http://www.eea.europa.eu/publications/european-union-greenhouse-gas-inventory-2011>.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/report_conf.pdf, str. 17.

⁴¹ Prav tam, str. 13.

5. DEJAVNOSTI, KI POTEKAJO V ZVEZI S TEM

Zaradi zgoraj opisanih izzivov in dejstva, da se degradacija tal v Evropi nadaljuje, mora EU izboljšati način reševanja vprašanj, povezanih s tlemi, zlasti ker ni zakonodaje Unije. Čeprav je bila s tematsko strategijo za varstvo tal tem vprašanjem namenjena večja pozornost, pet let po njenem sprejetju v vsej Evropi še vedno nista vzpostavljena sistematično spremljanje in zaščita kakovosti tal. To pomeni, da je znanje o stanju in kakovosti tal še naprej razdrobljeno, varstvo tal pa se ne izvaja učinkovito in usklajeno v vseh državah članicah.

Komisija v skladu s strategijo še naprej izvaja naslednje dejavnosti:

- Pobude za **ozaveščanje** (npr. konference, publikacije, javne kampanje), izobraževanje mladih raziskovalcev, vključevanje vidikov v zvezi s tlemi in varstvom tal v obveščanje in usposabljanje, ki ju financira EU, ter posebni izsledki o tleh za predsedstva Sveta po rotacijskem sistemu (npr. informativno gradivo o vrstah tal v državah).
- Podpiranje **raziskovalnih** projektov, zlasti na področjih zemeljskih plazov, pozidave tal, funkcij tal in njihove povezave z biotsko raznovrstnostjo, kroženja ogljika in dušika v tleh (s poudarkom na obnovitvi šotišč), rodovitnosti tal ter recikliranja hranil v kmetijstvu. Nadaljnja širitev dejavnosti Evropskega centra za podatke o tleh, ki vodi podatke in informacije o tleh na evropski ravni.
- Za okrepitev usklajenega **spremljanja** tal za različne namene, vključno s prehransko varnostjo in varnostjo hrane, razpršenim onesnaževanjem ter prilagajanjem na podnebne spremembe in njihovo blažitvijo, Komisija preučuje možnost ponavljanja raziskav tal v rednih časovnih presledkih (pet do deset let), tudi z uporabo novih tehnik daljinskega zaznavanja. To usklajeno spremljanje se bo izvajalo v sinergiji z odločbo o mehanizmu za spremljanje⁴². Kot vir informacij, zlasti o pozidavi tal, bo uporabljen tudi program globalnega spremljanja okolja in varnosti (GMES)⁴³.
- Nadaljnje **vključevanje** varstva tal v različne politike. Komisija razvija *evropsko partnerstvo za inovacije na področju produktivnosti in trajnosti kmetijstva* s posebnim poudarkom na upravljanju zemljišč, vključno z učinkovito uporabo virov in trajnostno rabo kmetijskih tal. V okviru *strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020*⁴⁴ si bo prizadevala za izboljšanje znanja in ozaveščanja o biotski raznovrstnosti tal. Dejavno je vključena v razprave z državami članicami o ukrepih, povezanih s tlemi, v okviru načrta za učinkovito rabo virov⁴⁵, SKP in regionalne politike. Pripravila bo tudi smernice o načinih za omejevanje, blažitev in odpravo posledic pozidave tal, ki bodo pomagale pri pripravi načrta za varovanje evropskih voda⁴⁶ in se bodo uporabljale pri izvajanju kohezijske politike.
- V zvezi z **zakonodajo** bo Komisija leta 2012 pregledala direktivo o presoji vplivov na okolje⁴⁷, kar bo priložnost za boljšo vključitev vidikov tal na začetni stopnji

⁴² Odločba št. 280/2004/ES.

⁴³ Uredba (EU) št. 911/2010.

⁴⁴ COM(2011) 244.

⁴⁵ COM(2011) 571.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm.

⁴⁷ Direktiva 85/337/EGS.

načrtovanja projekta. Poleg tega bo preučila, kako pripraviti spodbude za zmanjšanje emisij ogljika in ohranjanje organskih snovi v tleh z obravnavanjem sektorja rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) kot dela zaveze EU glede podnebnih sprememb do leta 2020.

- Poleg ukrepanja na ravni Unije bo Komisija delovala na **mednarodni ravni** z namenom spodbujanja ustanovitve medvladnega odbora o tleh v okviru globalnega partnerstva za tla, ki ga financira FAO⁴⁸. Komisija skupaj z Nemčijo in sekretariatom Konvencije Združenih narodov o boju proti dezertifikaciji (UNCCD) dejavno podpira pobudo o ekonomiji degradacije tal⁴⁹, da se določijo spodbude za naložbe v politike trajnostnega upravljanja zemljišč. Poleg tega bo ocenila zaželenost razglasitve EU kot prizadete pogodbenice v okviru te konvencije⁵⁰.

Evropski parlament, Svet, Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij so pozvani, naj predložijo svoja mnenja o tem poročilu, da se zaščitijo evropska tla in se hkrati zagotovi njihova trajnostna raba.

⁴⁸ <http://www.fao.org/news/story/en/item/89277/icode/>.

⁴⁹ <http://www.ifpri.org/blog/economics-land-degradation>.

⁵⁰ Bolgarija, Ciper, Grčija, Madžarska, Italija, Latvija, Malta, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Španija so razglasile, da jih je prizadela dezertifikacija v skladu z UNCCD.